

11 juni 2026

Energie-infrastructuur moet een sturend principe worden in de ruimtelijke ordening.

Zonder nieuwe energie-infrastructuur komt Nederland tot stilstand. Nieuwe woningen kunnen niet worden aangesloten, bedrijven kunnen niet uitbreiden, mobiliteit kan niet verduurzamen, industrie kan niet elektrificeren en digitale voorzieningen kunnen niet groeien. Energie-infrastructuur is daarom geen bijzaak, maar een harde voorwaarde voor ruimtelijke ontwikkeling.

De Nota Ruimte onderstreept dit belang, maar vertaalt het nog onvoldoende naar bindende ruimtelijke keuzes. Daardoor blijven netuitbreidingen, stations, kabelverbindingen, leidingcorridors en energiehubs te vaak afhankelijk van ad hoc-afwegingen en lokale procedures. Zonder vooraf aangewezen en beschermde ruimte lopen noodzakelijke projecten steeds opnieuw vast. Dat vertraagt niet alleen energie-infrastructuur zelf, maar ook woningbouw, verduurzaming en economische ontwikkeling.

Daarom roepen de netbeheerders op tot de volgende acties:

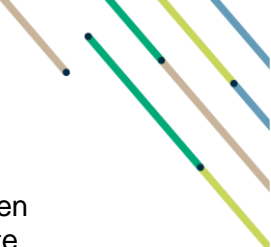
1) Borg ruimte voor energie-infrastructuur met een instructieregel in het Bkl

Neem in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) een instructieregel op die provincies en gemeenten verplicht om, samen met netbeheerders, tijdig zoekgebieden aan te wijzen voor energie-infrastructuur van nationaal en regionaal belang. Deze zoekgebieden moeten worden opgenomen en beschermd in omgevingsplannen. Verwijs in de strategische uitvoeringsagenda van de Nota Ruimte expliciet naar deze instructieregel. Er is nu sprake van een gat tussen het belang van energie-infrastructuur dat in de Nota Ruimte wordt onderstreept ('nationaal belang') en de praktische borging daarvan in de concrete ruimtelijke ordening.

Als overheden niet samen met netbeheerders vooraf zoekgebieden aanwijzen voor toekomstige energie-infrastructuur, zullen noodzakelijke projecten telkens opnieuw vastlopen in de ruimtelijke ordening en daardoor maatschappelijke opgaven onnodig vertragen.

2) Actualiseer de Nota Ruimte periodiek op basis van netcapaciteit, ruimtevraag en uitvoerbaarheid

Netbeheer Nederland heeft de VISTA-kaarten naast de eigen prognoses voor het energiesysteem gelegd. Daaruit blijkt dat de VISTA-strategieën en de Nota Ruimte nu nog onvoldoende concreet zijn om te bepalen waar energie-infrastructuur nodig is, wanneer die nodig is en hoeveel ruimte daarvoor moet worden gereserveerd. Andersom worden ruimtelijke keuzes nog onvoldoende getoetst aan wat het energiesysteem aankan.

Verdere uitwerking van de VISTA-strategieën is daarom noodzakelijk. Alleen dan kunnen plannen voor woningbouw, bedrijventerreinen, mobiliteit, industrie, energiehubs en grote energievragers goed worden afgestemd op de ontwikkeling van het energiesysteem. Daarmee wordt voorkomen dat ruimtelijke ambities worden vastgesteld die later niet uitvoerbaar blijken door gebrek aan netcapaciteit, ruimte of tijdige besluitvorming.

De Kamer kan hier richting aan geven door te vragen dat de Nota Ruimte periodiek wordt geactualiseerd op basis van nieuwe inzichten over ruimtevraag, netcapaciteit en uitvoerbaarheid. Dat zorgt ervoor dat het concreet genoeg wordt om keuzes te maken, sectoren aan elkaar te verbinden en besluiten op te baseren. De Nota Ruimte moet voorkomen dat wonen, werken, mobiliteit, natuur, defensie, digitalisering en energie-infrastructuur met elkaar concurreren om dezelfde schaarse ruimte. De Nota Ruimte moet juist organiseren dat deze opgaven in samenhang worden afgewogen.

3) Voer Rijksregie op grote energievragers, zoals datacenters

Datacenters laten concreet zien waarom energie-infrastructuur sturend moet zijn in de ruimtelijke ordening. Zij zijn belangrijk voor digitalisering en AI, maar vragen ook veel ruimte en veel elektriciteit. Daarom moet het Rijk regie voeren op het type, de schaal, het aantal en de locatie van datacenters.

Locaties voor datacenters moeten passen bij de beschikbare en toekomstige netcapaciteit, het lokale energieaanbod en geplande netinvesteringen. Zo wordt voorkomen dat datacenters leiden tot inefficiënte netinvesteringen of andere ontwikkelingen verdringen, zoals woningbouw, bedrijvigheid of verduurzaming.

Differentiatie blijft nodig. Kleinere datacenters of datacenters waarvan restwarmte nuttig kan worden gebruikt, kunnen dichter bij gebruikers worden geplaatst. Grootschalige datacenters passen beter op plekken waar veel energie beschikbaar is en waar aansluiting op het energiesysteem doelmatig kan worden georganiseerd.

Ook voor datacenters moet de instructieregel in het Bkl borgen dat provincies en gemeenten bij vergunningverlening en ruimtelijke besluitvorming de effecten op energie, ruimte en regionale doelen expliciet meewegen.

4) Versnel en uniformeer vergunningverlening en ruimtelijke procedures voor energie-infrastructuur

Netuitbreiding vraagt niet alleen om ruimte, maar ook om voorspelbare en uniforme procedures. Zorg daarom voor landelijke standaarden voor grondverwerving, toegang tot gronden voor metingen en bodemonderzoek, heldere termijnen en een eenduidige toepassing van ruimtelijke instrumenten bij projecten van bovenregionaal en nationaal belang.

Landelijke standaarden moeten helpen om deze werkwijze overal gelijk toe te passen. Daarmee wordt voorkomen dat energie-infrastructuur per gemeente of provincie afhankelijk wordt van verschillende interpretaties, procedures en belangenafwegingen.